

Саха Республикатын Үөрэҕириитин Министерствота
Ньурба улуһун үөрэҕириитин салалтата

МНЕМО

(оҕо ийэ тылын байытыыга мнемоньыманы
төрөппүккэ тиэрдии)

Ноговицына М.А.
А. Г. Габышев аатынан «Биһик» оҕону
сайыннарар киин иитээччитэ

Тобул санаа (идея)

Оҕо ийэ тылын байытыыга мнемоньыманы туһаныы

Ийэ тылы
байытар

Обо өйүгэр
улгумнук
инэр

УУС-УРАН
АЙЫМНЫ
ДЪАЙЫТА

Күүстээх,
тыыннаах
тыллаах

Сөбүмэр,
дъайар
алыптаах

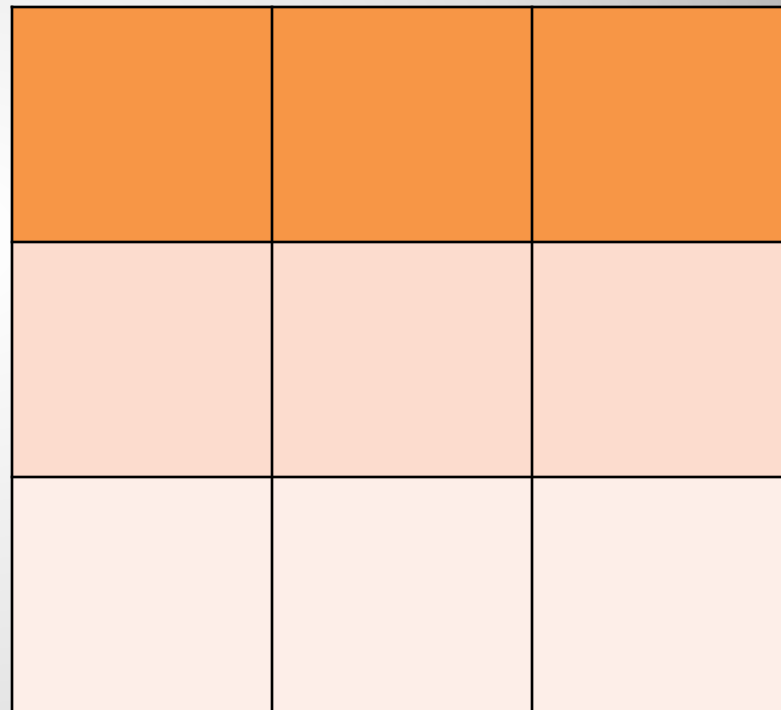
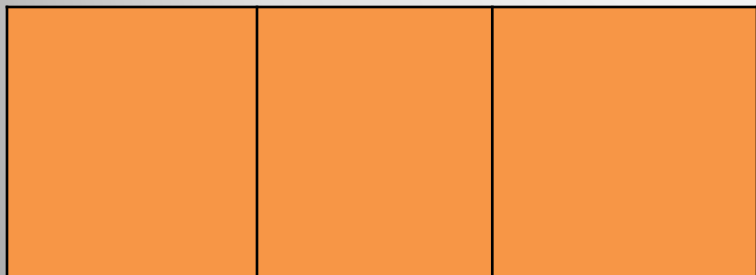
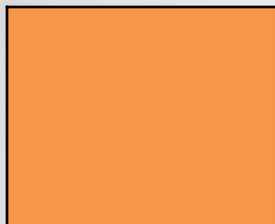
Мнемотаблица суолтата

Мнемотехника-диэн истибити-көрбүтү өйгө хатыырга туһаайыллыбыт ньыма ситимэ буолар

Мнемотаблицаҕа уус-уран айымньыга хоһуйуулар көстүү, омоон анал бэлиэнэн уруһуйданан оҕо улгумнук өйүгэр хатыырыгар тирэх буолар.

Бэлиэ маннай квадратка түһэриллэр, онтон квадраттартан ыллык оноһуулар, хас да ыллык ситимнэнэн мнемотаблица тахсар. Кыра оҕоҕо 6-9 квадраттан ордуо суохтаах

Мнемо -квadrat, -ыллык, -карта

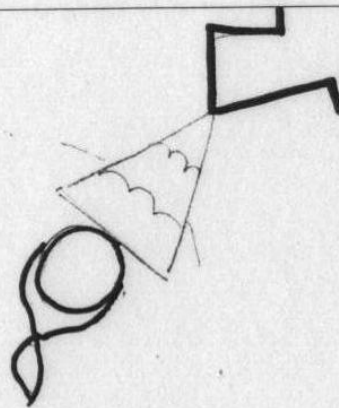
Ньургун
Боотур" олонхо
олугуттан бына
тардыны ойго

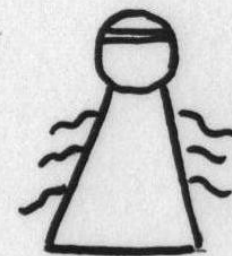
Айыы бухатыра
атажа адаарыйан

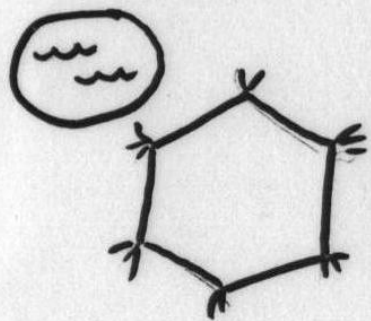
Баһа байбалга

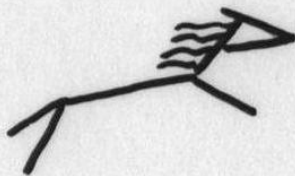
Бас, атах түһэн истэбинэ

Аҕаһа Айыы Умсуур удабан

Түөлбэ күөл саҕа дүнгүрүн
тоһуяа охсон биэрдэ

Дьулусхан субуйа сүүрүк
дьураа хара аттаах

Дьулуруйар Ньургун Боотур

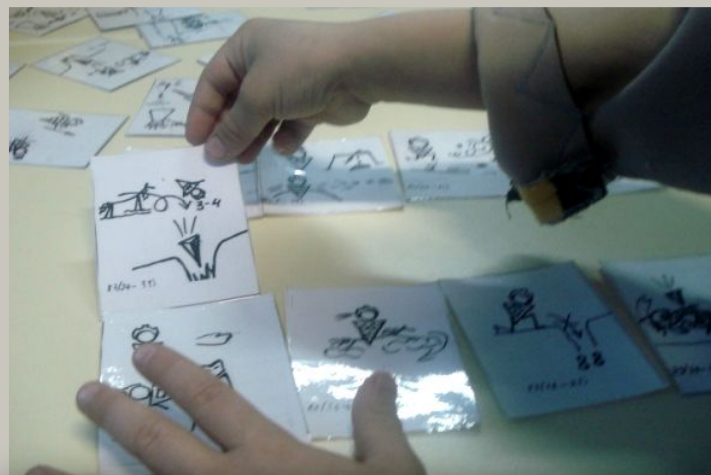

Өлбөт ыйаахтаах буолан өрө
лиһигирээн табыста

“Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхо тылын-өһүн пропп-картанан тиэрдии

- **Олонхо пропп-картатыгар суруллубут аныгы олоххо сэдэхтик туттуллар тыллары, сомоҕо-домоҕо этиилэри быһааран, өйдөтөн, оонньотон, көрдөрөн, оҕоҕо инэрэн ийэ тылын байытыахха сөп**
- **Холобур, бу пропп-картаҕа: «Атаҕа адаарыйан, баһа байбалга, бас-атах түһэн, түөлбэ күөл саҕа дьүнгүр, дьулусхан субуйа сүүрүк, өрө лиһигирээн» диэн олонхоҕо этиллэр саха уус-уран тылларын оҕо билсэр, истэр, ылынар, инэринэр**
- **Оҕо ийэ тылын кэрэхсиир, киэн тутта иитиллэр**

Мнемотаблицаны таһаары

Обо ийэ тылын сайдьытыгар

мнемотабуура

Тылын
байытар

Уус-уран тылы
оҕо өйүгэр
улгумнук
хатыыр

Ситимнээх
сагатын
сайыннарар

Таабырын
таайарга, өс
хоһоонун
айарга үөрэтэр

Уус-уран
айымньыны
кэпсииргэ
үөрэтэр

Сүрүн сорук

**Оҕо уус-уран айымньы тылын-өһүн ылынарыгар
аныгы суолу-иһи тобулан төрөппүккэ
мнемотехника ньыматын тиэрдии**

СЫЛЫКТААҢЫН

Оҕо уус-уран
айымньыны
ылынарыгар
тустаах эйгэни
төрөппүттүүн
тэрийдэххэ

Төрөппүккэ уус-уран
айымньыны оҕоҕо
үөрэтии судургу
ныматын тиэрдиигэ
суолу тобуллахха

ӨСКӨ

Оҕо бэйэтин
сааһыгар сөп
түбэхэр, сэргиир
айымньытын
төрөппүттүүн
таллахха

Мнемотехниканы төрөппүт
бэйэтэ толору
баһылаатабына

Оччобуна

айымньы этиитин
долобойугар улгумнук
тутар

хомобой тылларын өйүгэр
кэбэбэстик хатыыр

дорбоонноохтук
иэиилээхтик аабар

Төрөпүүттүүн үлэ көрүүннэрэ

мнемотехниканан үөрэтиигэ төрөпүүтү тардааһыҥна интерактивнай тэрээһини ыытыы

мнемотехника сүрүн төрүттэрин төрөпүүккэ тиэрдии

төрөпүүттүүн мнемотехникаҕа туһааннаах тэрили оностуу

Үлэ тирэхтэрэ

оџоџо уус-уран
айымньыны
мнемотехниканан
үөрэтиигэ анал
литература

араас ойуу, суруйааччы
мэтириэттэрэ, оонньуур,
уруһуй, илиинэн оноһук,
музыка, урамньы
көрүгнэрэ, ИКТ, интернет

оџоџо анаан
суруллубут уус-уран
айымньы, хоһоон
(поэзия)

педагогтар,
специалистар,
төрөппүттэр,
оџолор, библиотека,
кулууп үлэһиттэрэ

оџо билиитин-
көрүүтүн
байытыыга айылџа
эйгэтэ, тулалыыр
эйгэ, оџо оонньуута

Үлэбит харгыстара

- төрөппүт уус-уран айымньыны, чуолаан хоһоону, олонхону аахпата, билбэтэ, оҕолуун алтыһар кэмэ кэмчитэ, тэрээһингэ соччо кыттыгаһа суоҕа
- сахалыы тылынан мнемотехникаҕа литература суоҕа
- Оҕоҕо уус-уран айымньыны тиэрдиигэ иитээччигэ, төрөппүккэ анал ыйымньык, кэмчитэ

Үлэ хаамыыта

- **Тэрээһин түһүмэх**
 - **обону уус-уран айымньыга сыһыарыыга төрөппүтү кытта үлэ концепциятын оностуу**
 - **төрөппүтү кытта үлэни тэрийии, тэрили булунуу, оностуу**
- **төрөппүт уус-уран тылга сыһыанын тургутуу**
- **коллегалары, дьэиэ кэргэни кытта үлэни дьүөрэлээһин**

Түмүк түһүмэх

**төрөпшүтү кытта мнемотехникаҕа
ыйынныгы, хомуурунньугу оностуу**

**барылынан барбыт үлэ түмүгүн
тургутуу**

**СМИ-гэ публикациялаах төрөпшүттүүн
тахсыы, УМК-ны бэлэмнээһин**

**педагогическай аабыыга
төрөпшүттүүн бииргэ кыттыы**

Үлэ ТҮМҮКТЭРЭ

Обобо

Уус-уран тылы
мнемотехниканан
улгумнук өйүгэр
хатааһына

Уус-уран тыл-өс
эйгэтигэр кириитэ

Дьонно-сэргэбэ уус-
уран айымньыны
дорбоонноохтук
аабыта

Төрөппүккэ

Мнемотехниканы
баһылааһына

Дьиз кэргэн уус-уран тыл
эйгэтигэр кириитэ

Оботун кытта
алтыһытын көрүнэ
ханааһына

Уус-уран тыл эйгэтин тэрийи

**«Лых да араастаах» -
оболуун сэрэгэни**

**«Дьикти лых» -
кэтээн, тэннээн көрүү**

**Обо бэйэтэ хоһуйа
холонуута**

**«Лыхтар, лыхтар
көттүлэр!»
хамсаныылаах оонньуу**

**«Тангара ынаба» -
мэнийэн онгоруу**

**«Көрдөөх хомордуостар» -
хамсаныылаах оонньуу**

ҮРҮМЭЧЧИ

Самаан сайын үгэнэ
Сибэккилээх сыһыыга
Үрүмэччи арааһын
Үчүгэйиэн, көрүөххэ!

● **Болџомтоџут иһин махтал!**